

CAHİT SITKI TARANCI'NIN ŞİİRLERİNDE MİTOLOJİK İZLER

FATMA ZEHRA ŞENOL

Halk arasında mitoloji denilince akla sadece Yunan tanrı ve tanrıçalarının gelmesi, özellikle de Müslüman topluluklarda mitolojinin din dışı veya din karşıtı bir disiplin olarak algılanmasına yol açmıştır. Oysa mitoloji, batıl inançlara inanmadığını veya gelenekçi olmadığını söyleyen insanların bile hayatının her alanına işlemiş bir olgudur. Mitolojiyi yok etmenin bir yolu yoktur. Çünkü mitoloji insanlığın geçmiştir. Belki sadece üstü örtülebilir ama bu örtü, ne kadar dikkatli örtülse de bazı alanlar mutlaka açık kalacaktır.

Dünya üzerindeki her çeşit insana, topluluğa, inanca, dikkatli bir gözle bakıldığında mitik izler görmek mümkündür. Bu yansımaların görülebileceği en önemli disiplinlerden biri de edebiyattır. Farklı toplumlarda yetişmiş yazar ve şairler, bilinçli veya bilinçsiz olarak kendi kültür ve geçmişlerinden gelen ve hafızalarının bir köşesine sinmiş olan mitolojik unsurları yazdıklarına yansıtılmışlardır. Bu yazıda da, edebiyat ve mitoloji ilişkisi ekseninde, Cahit Sıtkı Tarancı'nın şiirlerine mitolojik bir bakış yöneltilecektir.

Cahit Sıtkı Tarancı, çok erken yaşta edebiyata ilgi duymaya başlamıştır. Eğitim gördüğü Fransız okulunun yabancılığı ve ailesinden uzak oluşu onu karamsar bir ruh haline itmiştir. Daha sonra devam ettiği Galatasaray Lisesi'nde yken şiirleriyle

Dünya üzerindeki her çeşit insana, topluluğa, inanca, dikkatli bir gözle bakıldığında mitik izler görmek mümkündür. Bu yansımaların görülebileceği en önemli disiplinlerden biri de edebiyattır. Farklı toplumlarda yetişmiş yazar ve şairler, bilinçli veya bilinçsiz olarak kendi kültür ve geçmişlerinden gelen ve hafızalarının bir köşesine sinmiş olan mitolojik unsurları yazdıklarına yansıtmışlardır. Bu yazıda da, edebiyat ve mitoloji ilişkisi ekseninde, Cahit Sıtkı Tarancı'nın şiirlerine mitolojik bir bakış yöneltilecektir.

tanıştığı Baudelaire, Tarancı'yı çok etkilemiş, karamsar dünya görüşünü bir adım daha ilerleterek onu bohem bir yaşama götürmüştür.¹ Cahit Sıtkı'nın şiirlerinde iki ayrı alem vardır. Bunlardan biri gerçek diğeri hayali alemdir. Şairin bütün şiirleri tarandığı zaman bu şiirlerin bir kısmında gerçeğe yönelik ve hayatın içerisinde olanla mutluluğu yakalama çabası görülürken, bu şiirlerin büyük bir kısmında ise yaşanan anla mutlu olamama durumu ve gerçeklerden kaçıp hayali bir dünyaya geçiş isteği göze çarpmaktadır.² İkinci kısım olarak nitelendirdiğim *hayali alem şiirlerinde* bohem yaşam tarzının etkisi inkar edilemez. Bu bohem yaşama merakı onu maziye yönlendirmiştir. Maziye ve yaşamın derinliğine ulaşma çabasının,

Cahit Sıtkı'nın bazı şiirlerine mitolojik bir doku sağladığı söylenebilir. Şairin, mitolojik unsurlardan bilinçli mi yoksa bilinçsiz olarak mı yararlandığı konusu bu yazıda yorumlanmamakla birlikte, Tarancı'nın gece-karanlık temasıyla ilgili beş şiiri mitolojik izler bulma amacıyla değerlendirilecektir. Bu doğrultuda sırasıyla *Gece Bir Neticedir*, *Bu Akşam Vakti Deniz*, *Ölüm Sinsi Ölüm*, *Madem Ki Güzelsin*, *Sen Yoksun Ki* şiirleri ele alınacaktır.

Gece Bir Neticedir şiirinin incelenmek üzere ilk sırada ele alınması, bu şiirdeki mitolojik içeriğin diğerlerine göre daha kapsamlı olmasıdır. Böylece diğer şiirlere geçmeden önce okuyucuya bazı temel mitolojik bilgilerin verilmesi amaçlanmaktadır.

Renkler çekildi işte simsiyah bir saraya;

Birbirine müsavî artık her şey: Gecedir.

Geldi minarelerle kuyular bir hizaya;

Ya her şey dev gibidir, yahut her şey cücedir.

“Gece Bir Neticedir” şiirinin ilk dördlüğü, şairin zihnindeki gece tasviriyle başlamıştır. İlk iki dizelerde, gece ve simsiyah kelimeleri birbirleriyle ilişkili olarak kullanılmıştır. Gece siyahtır. Mitolojik olarak bakıldığında bu dördlükte yaratılıştan önceki gecenin izleri görülmektedir. Dünya mitolojilerinde yaşamla ilgili olarak karanlık-yaratılış-ölüm-yeniden varoluş döngüsüne inanılmıştır.³ Hiçbir şey tamamen yok olmaz. Dünya yaratılmadan önce her yer karanlıktır ve her şey bir bütün halinde suyun içinde yüzmektedir. Ardından ayrışma meydana gelmiş ve varlık alemi yaratılmıştır. Yaratılışla beraber kirlenmenin başlaması, varlık aleminin arınma ihtiyacını doğurmuş ve her şey yeniden yaratılmak üzere ölmüştür.

Şiirin ilk dizesinde renklerin geceyle beraber bir saraya çekilmesinden bahsedilir. Burada renkler gündüzü yani varlık alemini temsil ederler. Şairin zihninde varlık aleminden yokoluşa geçiş canlanmıştır. Gündüzün geceye dönmesi yokoluş anlamına gelir, ancak neticede her gecenin sonunda gündüz vardır. Varlık alemi geceyle beraber yok olurken, güneşin doğuşuyla tekrar dirilme meydana gelir.

Şairin geceyi bir saray olarak tasvir etmesi, saray kavramının bütün zenginlik ve ihtişamı içinde bulundurmasıyla ilgilidir. Bu durumda Tarancı'nın, yaratılıştan önceki gece her yeri kaplayan ve her şeyi içinde bulunduran ilksel suya bilinçsiz olarak atıfta bulunduğundan söz edilebilir. Varlık alemi sudan çıkarak yaratılmıştır ve inanılan bu döngüye göre tekrar suya batacaktır. Mitolojide varlıkların ölmesi *suya batma* olarak isimlendirilmektedir. Bununla anlatılmak istenen şey, nesnelere suya batarak suda erimesi ve suyla bütünleşik hale gelmesidir. Bu her şeyin suya batarak bir bütün haline gelmesi durumu tufan olayıyla da ilişkilendirilmektedir. *Renkler çekildi işte simsiyah bir saraya* dizisinde de varlık aleminin arınarak yeniden dirilmek üzere ölmesi söz konusudur. Şair, artık her şeyin birbiriyle eşit hale geldiğini ‘*Geldi minarelerle kuyular bir hizaya/Ya her şey dev gibidir, yahut her şey cücedir.*’ dizeleriyle anlatmıştır. Minare ve kuyular konum itibarıyla birbirlerine zıt varlıklardır. Kutsal varlıkların mekanı olarak kabul edilen göğe yükselen minareler ve yerin altında bulunan kuyular geceyle beraber aralarındaki farklardan soyutlanarak bir araya gelmişlerdir.

Bir sular hücumudur ansızın hafızaya

Bu, başlayan, belki de biten bir işkencedir.

Kafalar ayna gibi şimdi bir muammaya

Bu, içinden çıkılmaz bir müthiş bilmecedir.

“Gece Bir Neticedir” şiirinin ikinci dördlüğü birinci dördlükte bahsi geçen yaşam döngüsü hayalini devam ettirmektedir. Hafızaya suların hücum etmesi, varlıkların suya batarak geçmişlerinden arınmasıyla ilgilidir. Burada şairin bilinçaltındaki bir tufan fikrinden söz edilebilir. Sular tıpkı bir tufan gibi geçmişe hücum etmiş ve her şeyi yıkamıştır. Tam bir şeylerin başladığı düşünülürken aslında *belki de biten bir işkencedir* bu.

Derin düşüncelere sahip olmanın yazabilmek için bir gereklilik olarak görüldüğü şairler, bazen hayattan bıkmış insanlar olarak karşımıza çıkarlar. Bu özelliğe bohem bir yaşam sürmüş olan Cahit Sıtkı'nın şiirlerinde de rastlamaktayız. Ancak onun hayattan bıkmışlığı hayatı sevmemesinden değil de, ölüm korkusundan kaynaklanmaktadır. Onda yaşama sevinci ve ölüm duygusu bir arada bulunmaktadır.⁴ Bu yüzden, geceyi başlangıç sözüyle nitelendirmesi yaşama sevinciyle, bunu biten bir işkence olarak görmesi de hayatın kirlenmişliğinden ve ölüm korkusuyla yaşamaktan bıkmısıyla açıklanabilir. Aslında hem şairin bakış açısından, hem mitolojik olarak bakıldığında gece aynı anda hem bitişin hem de başlangıcın sembolüdür. Gecenin başlangıç mı yoksa bir final mi olduğu karmaşasını vurgulamak için şair bu dördlüğü *Bu, içinden çıkılmaz bir müthiş bilmecedir* dizesiyle noktalamıştır.

*Korku bir korkudur ki karışmış bu havaya,
Ve sükut bir çığ gibi büyüyen düşüncedir.
Şimdi her kıvılcık usulca, sessizcedir.*

Şiirin bu üçüncü bölümünde, şairin yaşamla ilgili olarak bilinçaltında taşıdığı korku gün yüzüne çıkmıştır. Artık şair *korku* kelimesini cesurca dile getirmektedir. Şairin hissettiği korku hissi öyle yoğundur ki havaya bile karışmıştır. Gecenin varlık ve yokluk arasında gidip gelen bir bilmece olması onu dehşete düşürmektedir. Varlık aleminin suya batmasının ardından gelen karanlık, boşluk ve sessizlik halinin şairin içine ürperti verdiği açıkça bellidir.

*Bir torba tutmuş gibi boşlukta bir el güya
Gülen, ağlayan başlar düştü aynı torbaya,
Gece bir sebep değil belki bir neticedir.*

Son bölümde şairin bilinçaltındaki *yaratıcı* imgesi ortaya çıkmıştır. Yok olan, suya batan her şey, gülen ve ağlayan insanlar bir torbanın içinde bütünleşik durumdadır ve her şey yaratıcının elindedir. Karanlıkla ilgili bilmeceyi çözecek olan bir yüce varlık vardır.

Cahit Sıtkı Tarancı'nın karanlığın bir bilmece olduğunu hissettirdiği bir başka şiiri de **Bilmecelerle Kal'dır**.

*Nihayet gün bitti; işte beklediğin
Geldi: gece, gece, için kadar engin,
İçin kadar zengin bir gece. sahiden
Hülyanla baş başa yaşamak istersen,
Pırıl pırıl yanan karanlıklara dal;
Ve geceler gibi bilmecelerle kal!*

Bu kısa şiir yine gece, bilmece, zenginlik ve bitiş izlekleri üzerine oturtularak Gece Bir Neticedir şiirine ortak bir temayla oluşturulmuştur. Yaşamın ardından gelen ölüm, gündüzün arkasından gelen gece yorumuyla tekrarlanarak karşımıza çıkar. Bilinen gece kavramının arka planında, yaratılıştan önceki gece her yeri kaplayan karanlık ve su motiflerinin olduğu yorumunu yineleyebiliriz. Gece zengin bir olgu olarak tarif edilmiştir. Çünkü karanlık, varlık alemiyle ilgili bütün tohumları içinde bulundurmaktadır. Yaratılışla ilgili her şey kaostan önce boşluğu kaplayan suyun içindedir. Şair gecenin bir bilmece olduğunu tekrarlayarak şiirini sonlandırmıştır.

Cahit Sıtkı Tarancı, İkinci Dünya Savaşı sırasında yazdığı **Mademki Güzelsin** şiirinde kadın ve savaş arasında bir bağ kurarak, kadına mitolojik bir görev yüklemiştir.

*Mademki güzelsin,
Harbi unutturacak kadar,
Nuh'un gemisi ol
Bu kan tufanında.
Al bizi götür*

Yatağın dedikleri

Sulh kıyılarına.

Çok çektik;

Sükuna ihtiyacımız var

Şairin imgeleminde savaş ve aşk vardır. Şiirde bahsedilen kadın, savaşı bile unutturacak kadar güzeldir; şairi gerçek dünyadan alıp küçük bir an olsa bile sıkıntılardan kurtarmaktadır. Kadının bu özelliklerinden güç alan şair ona kurtarıcı görevi yüklemiştir. Tufan dünyayı berrak sularla kaplayıp temizlerken savaş kana bulayıp kirletmektedir. Her yerin kana bulandığı bu savaş dünyasının kurtuluşu bu kadındadır. O adeta Nuh'un gemisi gibidir. Bu şiir incelendiğinde özel anlamdan genel anlama bir yönelişin olduğu görülmektedir. Kadın, şairi savaşın sıkıntılarında kurtarıp gemisine alarak, onun savaş sonrası temiz bir dünyada yeniden hayata tutunmasına yardımcı olacaktır. Daha sonraki dizelerde 'biz' den bahsedilmesi savaşın acıları içinde kıvranan insanların da bu kadının kurtuluş gemisine sığınmalarıyla açıklanabilir. Kadın, ilk önce sadece şair için kurtarıcı ve sevgili olma özelliğini taşıırken, beşinci mısradan itibaren bütün insanlığa yarar sağlayan bir varlık konumuna getirilmiştir. Sadece şairi değil, savaştan yorulmuş bütün insanları *kurtuluş gemisine* alarak tufandan sonraki sükunete ulaşmalarına yardımcı olmaktadır.

Cahit Sıtkı'nın derin iç dünyası, savaşın yanı sıra ölüm korkusuyla da sarsılmaktadır. **Ölüm, Sinsi Ölüm** şiirinde, ölüm ve gece kavramları birbiriyle özdeş olarak kullanılmıştır. Daha önceki paragraflarda Tarancı'nın ölüm korkusundan dolayı yaşama sevincini kaybetmesinden söz edilmişti. Burada ise her an gelebileceği düşünülen ölüm sinsilikle nitelendirilmiştir.

*Ölüm, sinsi ölüm,
Ey açmayan gülüm,
Ötmeyen bülbülüm,
Ne çıkar gündüzün
Unutsam da yüzün,
Ne olsa ki bir gün
Er geç yapacağın*

*O amansız baskın,
Kâh tufan, kâh yangın
Gibi bu düşünce
Bütün dehşetince*

*Kafamda her gece.
Geleceksin madem,
Ve mademki o dem
Baslayacak adem,
Bırak... şarkı bitsin,
Ses Olemp'e gitsin,
İlâhlar işitsin!..
Sonra beni ara,
Her şey bir hâtra.
Olasıdan sonra...*

*Ey açmayan gülüm,
Ötmeyen bülbülüm,
Ölüm, sinsî ölüm.*

Yokoluşla birlikte her şeyin suya gömülüp karanlığa karışması şairi gül ve bülbül gibi dünyevi değerlerden uzaklaştırmaktadır. Bahsedilen gül hem bir kadın hem de bir çiçek çeşidi olarak düşünülebilir. Tarancı'nın burada *açmayan gülüm* benzetmesiyle anlatmak istediği sevgilisiyse eğer, divan edebiyatında da çok sık rastlanan bu benzetmenin kökenini mitolojiye dayandırmak mümkündür.

Kafkas ve Yunan mitolojilerinde kırmızı gülden önce beyaz gül vardı.⁵ Kırmızı gülün oluşumu mitolojik olaylar sonucunda gerçekleşmiştir. Yunan mitolojisinde tanrıça Afrodit, zor durumda olduğunu öğrendiği sevgilisi Adonis'i kurtarmaya koşarken beyaz gülün dikenini ayağına batır ve

Kafkas ve Yunan mitolojilerinde kırmızı gülden önce beyaz gül vardı.⁵ Kırmızı gülün oluşumu mitolojik olaylar sonucunda gerçekleşmiştir. Yunan mitolojisinde tanrıça Afrodit, zor durumda olduğunu öğrendiği sevgilisi Adonis'i kurtarmaya koşarken beyaz gülün dikenini ayağına batır ve ayağından damlayan bir kanla gül kırmızı renge boyanır.

Dilbilimsel açıdan bakılınca bu iki farklı kelime çelişkiye yer bırakmayacak nitelikte olsalar da, şiir dili, günlük dil ve bilimsel dilden farklıdır. Çağdaş şiirde şairler sözcüklerle istedikleri gibi oynayabilme, okuyucular da bunları özgürce yorumlayabilme imkanına sahiptirler. Sözü ettiğimiz dizelerde de ölümün gelmesi hem yokluğun başlaması hem de insanlığın yeniden doğması olarak yorumlanabilir.

ayağından damlayan bir kanla gül kırmızı rengine boyanır. Kafkas mitolojisinde ise Afrodit'in yerini tanrıça Seteney alır. Seteney, bahçesinde otururken oğlunun devlerle mücadele içinde olduğunu hisseder ve onun öleceği korkusuna kapılır. Derhal elindeki işi bırakarak oğlunun yardımına koşar. Koşarken ayağına gülün dikeninin batması sonucunda ayağından damlayan kan beyaz gülü kırmızı rengine boyar. Bu iki mitolojide de kırmızı gülün oluşumu tanrıçalara bağlanmıştır. Bu yüzden kırmızı gül ve kadın arasında sıkı bir ilişki olduğuna inanılmaktadır.

Dördüncü dizeden itibaren şair evrene karşı çaresiz bir bakış açısı sergilemeye başlamıştır. Gündüz vakti geceyi, yani varlık zamanında yokluğu hatırlamamaktadır. Ancak o ne kadar hatırlamak istemese de, gece ve yokoluş kaçınılmazdır. Şair, yokoluş fikrini bilinçaltına itse bile gece olduğunda, tufanın bir gün mutlaka geleceğini ve her yeri suya, karanlığa boğacağını hatırlamaktadır. *Geleceksin madem / Ve madem ki o dem / Başlayacak adem* dizelerinde adem kelimesi küçük bir farklılıkla iki anlamı temsil eder. Adem yokluk, âdem ise insan anlamında kullanılır. Buradaki kullanımda ise bir ikiliş, yani yokluk ve insanlığın yeniden doğumu söz konusudur. Dilbilimsel açıdan bakılınca bu iki farklı kelime çelişkiye yer bırakmayacak nitelikte olsalar da, şiir dili, günlük dil ve bilimsel dilden

farklıdır. Çağdaş şiirde şairler sözcüklerle istedikleri gibi oynayabilme, okuyucular da bunları özgürce yorumlayabilme imkanına sahiptirler. Sözü ettiğimiz dizelerde de ölümün gelmesi hem yokluğun başlaması hem de insanlığın yeniden doğması olarak yorumlanabilir.

Yazımızın bu noktasına kadar incelememizi, şairin bilincini soyutlayarak, onun mitolojik unsurları bilinçdışı olarak kullandığını varsayarak yapmıştık. Ancak Ölüm, Sinsi Ölüm şiirinin *Bırak... şarkı bitsin / Ses Olempe'ye gitsin / İlâhlar işitsin!..*

dizelerinde Tarancı'nın bilinçli olarak mitolojiye atıfta bulunduğu görülmektedir. Olimp diye dile getirilen Yunanistan'daki Olimpos dağıdır. Mitolojik tanrıların göklerde oturduğu inancı, dağların kutsal kabul edilmesine neden olmuştur. Dağlar yüksek oldukları için tanrılara yakındırlar. Olimpos dağı da, tanrıların mekanı olmasının yanı sıra, Titan-Olimpos savaşı sırasında Olimposluların kalesi konumunda olduğundan dolayı Yunanlar için büyük bir değer taşımaktadır.⁶ Sonuç olarak bu şiirde Cahit Sıtkı Tarancı, kullandığı temayı mitolojiye bağlamış ve söylediği bu şarkının bitince Olimpos dağına ulaşacağını ve tanrıların böylece bu şiiri duyacaklarını dile getirmiştir.

Cahit Sıtkı'nın "Sen Yoksun Ki" şiirinde, temanın ay-kadın-gece bağlamında oluşturulduğu görülmektedir.

*Gün çingeneler gibi göçebeydi ufukta,
Çimenler üzerinde yuvarlandığımız gün,
Akarsulardı gittikçe kararan boşlukta;
Sularda yüzünden yayılan tatlı bir hüznün.*

*Göğe sessizce yükselen ay on dördündeydi;
Gece akasya dalında asılı gölgeydi,
Bahtiyar başlarımız aynı penceredeydi!
Hala o penceredeyim, lakin sular ölgün;
Sen yoksun ki, vefasız, sularda ay görünsün.*

Daha önce incelediğimiz şiirlerde olduğu gibi, bu şiirin birinci bölümünde yaşam döngüsü günün kararmasıyla simgelenmiştir. Çingenelerin göçebe yaşamlarıyla dünyanın döngüsü arasında bir ilişki kurulmuştur.

İkinci bölümde şair üstü kapalı olarak sevgiliden bahseder. Kadın ve ay arasındaki bağlantı ilk mısrada görülmektedir. *Göğe sessizce yükselen ay on dördündeydi* mısrasında dikkat çekilmeye çalışılan ilk konu ayın dolunay hâlinde olmasıdır. Divan şiirinde de kullanılan dolunayın bu tarif biçimi, hicri takvime göre dolunayın hep ayın on dördüne denk gelmesinin etkisiyledir. Divan şairleri estetik ve gizemli bir hava oluşturmak için ayı 'dolunay' olarak değil 'on dördünde' olarak

Mitolojide ay, şekil değiştirebildiği için canlı olarak görülmüş ve bu canlılık ona oluşumun bir parçası olma imkanı sağlamıştır. Ay ve kadın ilişkisi buradan gelmektedir. Ay oluşum için önemlidir. Dünyanın gündüz-gece dönüşümleri, yağmurların yağıp ekinleri beslemesi hep ayın etkisiyledir. Böylece ay, evrenin düzenini sağlama konusunda temel unsurlardan biridir. Kadın ise doğurarak ve besleyerek dünya içerisindeki yaşama yön verir.

tarif etmişlerdir. Aynı zamanda bu, divan şairlerinin sevdikleri kızların, henüz yanaklarında ayva tüyleri bitmemiş on dört yaşındaki kızlar olmasıyla da örtüşmektedir. Burada şairin, halk arasında çok kullanılan 'ayın on dördü' benzetmesiyle aynı divan şiirinde olduğu gibi sevgilisini kastettiği yorumunu yapmak mümkündür. Divan şairlerinin Cahit Sıtkı'ya etki edip etmediğini başka bir yazı konusu olarak bir kenara koyarken, biz asıl konumuz olan şiir-mitoloji ilişkisine dönelim.

Mitolojide ay, şekil değiştirebildiği için canlı olarak görülmüş ve bu canlılık ona oluşumun bir parçası olma imkanı sağlamıştır. Ay ve kadın ilişkisi buradan gelmektedir. Ay oluşum için önemlidir. Dünyanın gündüz-gece dönüşümleri, yağmurların yağıp ekinleri beslemesi hep ayın etkisiyledir. Böylece ay, evrenin düzenini sağlama konusunda temel unsurlardan biridir. Kadın ise doğurarak ve besleyerek dünya içerisindeki yaşama yön verir. Kadının ayın evreleriyle beraber

Yaşadığı 28 günlük döngü ise muhtemelen kadın ve ay arasında bir ilişki kurulmasının en önemli sebeplerinden biridir. Kadın yaşadığı bu döngü sayesinde doğurkenlik kazanır. Ay ve kadının bu ilişkileri ve özellikleri, ikisinin de kutsal kabul edilmesine neden olmuştur. Ay, geceyi simgelediği için karanlık, dişil olarak nitelendirilmiştir. Sonuç olarak ay-gece-karanlık-kadın kavramlarının birbirleriyle sıkı bir bağ içerisinde oldukları yorumu yapılabilir.

Üçüncü bölümün sonundaki *Bahtiyar başlarımız aynı penceredeydi!* dizesi ise, şairin estetik kaygıyla söylemeye çalıştığı aşık ve sevgili bakışmasını temsil etmektedir. Aşık sevgilisine, yani aya pencereden bakmaktadır. Bu da dolunayın da aynı pencereye denk geldiği anlamına gelir.

Bu görüntü şairin zihninde iki kişinin aynı pencerede bulunması hayalini uyandırmaktadır.

Şiirin son iki dizesinde, ay da sevgili de kaybolmuşlardır. Aşık hala aynı pencereden bakmakta, ancak sevgilisini görememektedir. Burada bir önceki bölümden farklı olarak şair, sevgilisini suyun yansımada gördüğünü açıklamıştır. Diğer bölümler kapatılarak sadece ikinci bölüme bakıldığında, şair sevgilisiyle özdeşleştirdiği aya penceresinden bakmakta ve ay da onun penceresinde görünmekte idi. Üçüncü mısraya baktığımız zaman ise, ayın bu görünüşünün sudaki yansısıyla gerçekleştiğini anlamaktayız. Ay, suya yansımada için sular ölgündür, eski canlılığını yitirmiştir.

Şairin *Sen yoksun ki, vefasız, sular da ay görünsün* dizesinde su ve sevgili arasında kurduğu ilişkiden yola çıkarak mitolojideki su-kadın ilişkisine de kısa bir açıklık getirilmelidir. Ay sevgilidir, sevgilin görünüşü ise aşığın sudaki yansımada görülmektedir. Su ise, varlık alemiyle ilgili olan bütün tohumları içinde barındırdığı için hayatın ve büyümenin kaynağı olarak kabul edilmektedir. Düşündüğümüzde aynı özelliklerin kadına da yüklendiğini görmekteyiz. Su toprakları sulayıp, ekinlerin çıkmasını sağlayarak, kadın da doğurarak evrenin üretkenliğini yönetirler. Suyun sahip olduğu bu nitelikler, dünya mitolojilerinde onun dünyadaki bütün çocukların annesi olarak kabul edilmesine neden olmuştur.⁷ Bunda bebeklerin anne karnındayken suyun içinde olmalarının da etkisi olduğunu söylemek mümkündür. Suyun ay gibi dişil olduğu inancı, bu şiirde karşımıza sevgili teması eşliğinde çıkmıştır.

Sonuç

Bu incelemede yer alan beş şiir, Cahit Sıtkı Tarancı'nın bütün şiirleri taranarak mitolojik incelemeye uygun olduğu düşünülenler arasından seçilmişlerdir. Tarancı'nın bütün şiirleri okunduğu zaman, okuyanın zihninde ölüm korkusu/yaşama sevinci ve ölüm isteği olmak üzere iki ana tema oluşmaktadır. İncelemede seçilen şiirler arasında böyle bir ayırım yapılmamış, sadece mitolojik incelemeye uygun olup olmadıklarına bakılmıştır. Tarancı'nın, gerçek hayatında teorik olarak mitolojiyle ilgilenip ilgilenmediği daha önce herhangi bir incelemenin konusu olmadığı için bilinmemektedir. Yukarıda ele alınan şiirlerinde genel olarak bilinçsiz bir mitolojik yöneliş tespit edilmiştir. Diğer şiirlerden ayrılan tek şiir "Ölüm, Sinsi Ölüm" şiiridir. Şairin bir tek bu şiirinde mitolojik bir unsura gönderme yaptığı görülmektedir. Bu istisnanın dışındaki bilinçsiz mitolojik yönelişler, mitik unsurların insanların hayatına onlar farkına varmadan etki etmesiyle açıklanabilir.

- ¹ Cahit Sıtkı Tarancı (1983), 'Otuz Beş Yaş' Bütün Şiirleri, Derleyen: Asım Bezirci, İstanbul: Can Yayınları.
- ² KARAKAŞ, Rezan, Cahit Sıtkı Tarancı'nun Eserlerinde Masalın İşlevi, Karadeniz Dergi, 4. Yıl 13. Sayı
- ³ ELIADE, Mircea (2009), Dinler Tarihine Giriş, İstanbul: Kbalcı Yayınları.
- ⁴ OKUR, Enver (1993), Cahit Sıtkı Tarancı Hayatı-Eserleri-Sanatı, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, doktora tezi, Samsun.
- ⁵ TURABI, Saltık, Mitolojide Kırmızı Gül ve Tanrıça İlişkisi (internet yazısı)
http://www.mesop.net/osd/soft/zeitung_print.php?id=1036
- ⁶ Mitoloji, NTV Yayınları, İstanbul, 2012.
- ⁷ ELIADE, Mircea (2009), Dinler Tarihine Giriş, İstanbul: Kbalcı Yayınları.